

4
Asher ben Jehiel, ca. 1250-1327

שאלות ותשובות

לרבינו אשר בן יחיאל זצ"ל

מהדורה מתוקנת

עם תשובות חדשות
תיקונים על פי כתבי יד ודפוסים ראשונים
מראי מקומות והערות

בעריכת

יצחק שלמה יודלוב

עזר המשפט
מכון אור המזרח
מכון ירושלים • תשנ"ד

5

משום גזירה וכיון דהשתא לא שייכא הכ גזירה שרי ממילא, כל זה דקדמתי שלא לאסור לפני הארץ הזאת טלית של פשתן.

ופטורין הן מן הציצית משום תעשה ולא מן העשוי כיון שלא נתלו בכנף לשם ציצית והוא ליה כלאים שלא במקום מנחה ועוד גזירה משום כמות לילה. והשתא מדתנא ברישא קדין בציצית ולא קתני קדין בתכלת דקתני בסיפא משמע דב"ש פטרי לגמרי אפילו ממינו משום גזירה כדפרישנא. והשתא ניחא הא דאמר ליה מלאכא לרב קטינא קדינא בקייטא ציצית מה תהא עליה, משום דלא עביד ליה ציצית כלל אפילו במינו כבית שמאי. וניחא נמי תלמידי רבי יהודה שהיו מחפין כפי כמותם מפני שלא היה להם ציצית כלל אפילו במינו כבית שמאי. וקיי"ל בבית שמאי כדפסיק רב עמרם ז"ל וכדמוכח סיפא דהך ברייתא צפרק התכלת¹² וכן מלאכא דאמר ליה לרב קטינא ציצית מה תהא עליה. על כן היה אומר ר"ת ז"ל¹³ הלוצש טלית של פשתן ומברך עליה ברכה לבטלה היא. וכן נוהגין באשכנז ובצרפת שלא לעשות טלית של פשתן.

7 ומה שכתב שאין ללכת בטלית מצויצת לרשות הרבים דלמא אינה מצויצת כהלכתה. אמת הוא שראיתי לקצת רבותי שהיו נוהגין כן שהיו פושטים טלית שלהם כשהיו יוצאים לר"ה, ואני אומר שחומרא שאין לה טעם היא דלמא איכא למיחש דאי חיישת שמה נפקו החוטין ולא נשאר בהן כדי הכשר ציצית אם כן האיך צריך עליו בשעה שלוצשו כי עונש גדול הוא לצרך ברכה לבטלה. וא"ת שבדק כל ד' ציצית בשעת לבישה אם כן ידוק גם בשעה שיוצא בהן לר"ה. והעולם לא נהגו כן לדקוק כל הציציות בכל שעה שמחטטין בטליתו משום דמוקמינן להו בחוקת כשרות עד שידוע לו שנפסלו. ועוד לציצית אינו נפסל בקל, דתכלת אינו מעכב את הלצן והלצן אינו מעכב את התכלת, ומפרש בגמ' לגרדומין, דאי איגרדס תכלת וקס אלצן או איגרדס לצן וקס תכלת כשר. ולכך היה אומר ר"ת ז"ל² דהאידינא שנותנין ד' חוטין שנים משום תכלת ושנים משום לצן וכופלים אותם לה' אם נפסקו ג' חוטין מן הח' שמה כל הג' חוטין הן מן הד' שנכפלים ולא נשתייר כי אם חוט אחד שלם ופסול אבל אם נפסק חוט אחד או שנים כשר ואף אם נפסקו כולם וגשתייר בשעה מהם כדי ענינה והשנים נפסקו לגמרי כשר הלכך אינן נפסקין בקל ליפסול, והעולם רגילים לתקן אף קודם שיגיעו לידי פסול. הילכך מוקמינן להו אחוקתייהו לענין ברכה וכן לענין ללכת לר"ה, ומי שאינו רגיל ליצן ד' אמות בלא ציצית ראוי לו לסמוך על החזקה וללכת בו³ ואם ירצה להחמיר יבדקם בשעת יציאה. וי"א שכל טליתות שלנו הויין מצויצות שלא כהלכתן ואין יוצאין בהן לר"ה ואינן דברים של טעם דאם אינן מצויצות כהלכתן האיך אנו מצרכין עליהם, אלא ודאי התורה אמרה שיש ליתן בכנף שני חוטין לצן ושני חוטין תכלת והלכה למשה מסיני שהתכלת אינו מעכב את הלצן והיה מספיק לנו בשני חוטין לצן אלא שאנו נוטין עוד ב' חוטין זכר לתכלת. ועוד אף לפי דברייהם שאינן מצויצות כהלכתן מותר ללכת בו לר"ה דאמרינן בשבת צפרק רבי אליעזר דתולין⁴ אמר רבין בר הונא אמר רב תמא בר גוריא מתעטף אדם בכילה ובכסמיה ויוצא בהן לר"ה, ומ"ש מדרב הונא דאמר היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה לר"ה חייב, ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי הני לא חשיבי ובטלי. ופר"י ז"ל⁵ האי לציצית חשיבי ולא בטלה כי דעתו לתקן שאר

ראני צדאי לארץ הזאת ראיתי שכלם לוצשים טלית של פשתן ואמר לי לצי אם תאסור להם טלית של פשתן תבטל מהם מנחת ציצית כי אינם נמצאים כל כך טליתות של צמר בארץ הזאת ואמרתיה הנח להם כי נתלים צאלין גדול הרב אלפסי שמתירו. ועוד אף לפי ר"ת ז"ל אין לאסור בזמן הזה, דעיקר טעם האיסור הוא דילמא אחי למירמי ביה תכלת שהוא עיקר המנחה ובכמות לילה או אם יקרע קדינו ה"ל כלאים שלא במקום מנחה, אבל בזמן הזה שאין לנו תכלת ואין לנו היתר כלאים ציצית כלל לא שייך למגזר כלל, דלא שייך לדמותו לדבר שנאסר בזמן דאין לו היתר אלא ע"י ב"ד הגדול ממנו בחכמה ובמנין¹⁴ דכיון שטעם האיסור ידוע אם נחבטל הטעם בטל האיסור ממילא, דלא דמי לביצה מתקנת רבי יוחנן ואילן¹⁵ וגם ללך אמור להם שובו לכם לאהליכם¹⁶ ולרבי אליעזר שבקש להפקיר כרם רבני שלו¹⁷, דהיתר ביצה אין הטעם ידוע כ"כ לעולם שיהא ההיתר חלוי צמה שתקן שיהו מקבלין העדות כל היום כולו¹⁸. וכן בשו"ב לכם לאהליכם לא משמע מחוך הפסוק זמן להחיר זמן התשמיש אם לא שפירש¹⁹ צמשוך היוכל המה יעלו בהר דהכי משמע פירוש דקרא²⁰ היו נכונים לשלש ימים לקבל התורה אל תגשו אל אשה, ולא נקבע זמן לאותה פרישה אלא שהסברה נותנת כיון דבשציל קבלת התורה נאסרו בתשמיש כשנתנה התורה יהיו מותרין, וכהיהא דרבי אליעזר שבקש להפקיר כרמו משום שבימיו נתמעטו הפירות בירושלים והיה ראוי שיוליכו פירות מכל סביבות ירושלים אל תוכה לעטר שוקיה בפירות אי לאו דהתירו התקנה. אבל צנזון זה אין כאן תקנה אלא ב"ש אוסרין

סי' יב ד"ה ועל הצעה זו. 3 כך הוא הנוסח בד"ק ובדפוס ו"א וכן העתיק הבית יוסף אור"ח סי' יג ד"ה ארבע ציציות. ובדפוס ו"ב דהקפיו את המילים "ומי שאינו... ולצאת בו" בסוגריום וכתבו "ספרים אחרים אינו". 4 קלט, ב. לפנינו: אמר ר' אבין... בכילה ובכסמיה. 5 תוספות שבת קלט, ב ד"ה ציצית.

13 תוספות שבת כה, ב ד"ה קדין. 14 ביצה ה, א. 15 ביצה שם. 16 דברים ה, כז, ודרשת תול' ביצה ה, ב. 17 ביצה שם. 18 ר"ה פ"ד מ"ד. 19 שמות יט, יג. 20 שם יט, טו. ט 1 מנחות לח, ב. 2 תוספות מנחות לח, ב ד"ה אלא. וראה מש"כ על דברי הרא"ש אלו בשם ר"ת (וכן להלן בס"י יב) בבית יוסף

הציוות שנפקדו ולנרפן לזו שהיא כשרה הלכך לא בטלה, הני כסכין בטלי לגבי כילה. ומתוך כך פסק ר"י ז"ל שמוטר לאחז ברצועות הקשורות באצטע אעפ"י שאינו קושר בהן בתי שוקים או מנעלים משום דבטלי גבי אצטע, וכן נמי טליתות שלנו שיש להם ד' ציוות אפי' אי משנת להו אינן מצינויות ההלכתן בטלי לגבי טלית.

L

מצרות ציוית יכניס ד' חוטין לתוך חור הכנף ויכפול לשנים ויהיו ח' ובאחת מן החוטין יכרוך ויקשור שני קשרין זה על גב זה ויכרוך עד שיהא רוחב גודל בין קשר לקשר ואין צריך לעשות חוליא בזמן הזה כיון שאין לנו תכלת. ושיעור הגדיל הוא ד' אצבעות דהיינו טפח. ושיעור החוטין היוצאין מן הגדיל שני טפחים. ויזהר שיחתוך החוטין בראשו שיהיו ח' קודם שיחמיל לכרוך ולא ירחיק הציוית מן הכנף יותר מרחב ג' אצבעות. וצריך שיהא מרוחק מן הכנף כמלא קשר אגודל דהיינו מראש הגודל עד הקשר הראשון ואם הרחיק בתחילתו ונקרע הכנף אם נשתיר כל שהוא כשר. ושלוס כנפש

אשר בן הר"ר יחיאל ז"ל

יא

וששאלת טלית שנקרעה תוך ג', אם ר"ל שנקרעה כולה עד השפה כל תוך. הג' או ר"ל אפילו לא נקרעה כולה אין יכול לתפור את הקרע. הוי יודע דהא דאמרינן טלית שנקרעה תוך ג' שאסור לתופרה היינו טעמא שמה ישייר מחוט התפירה ויעשה מהן ציוית והוי תעשה ולא מן העשוי הלכך אפילו קרע כל דהוא אסור לתופרו כשהוא בתוך ג' מן הכנף שהוא מקום תליית הציוית.

יב

וששאלת כמה חוטין נפקקין בציוית ויהא פסול דע גבי ציוית אמרינן נפקק חוט אחד מעיקרו פסול ואנו כופלין ד' חוטין לח' והד' חוטין שאנו נוטנין בציוית הם שנים כנגד התכלת בעד תכלת וז' לבן ואמרינן התכלת אינו מעכב את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת. ואמרינן בגמרא דאי איגרדס תכלת וקם אלבן או איגרדס לבן וקם תכלת כשרה פירוש אם חסר תכלת ונשאר הלבן או חסר הלבן ונשאר תכלת כשר. הלכך מן הח' חוטין אם נפקדו ג' חוטין פסול הציוית דשמה לא נשאר אלא חוט אחד שלם ואנן ב' חוטין שלמים צעין ואם נשאר חוט כדי ענינה כשר. ושלוס.

אשר בן הר"ר יחיאל ז"ל.

יג

וששאלת הן צטלימו צלילה כשעומד בצוקר אם הוא חייב לטלקו מעליו ולהחזירו לצרך עליו או די לו למשמש בו ולצרך. י"ל שאין צריך לטלקו מעליו וכן מוכח במנחות פ' התכלת דגרסי' התם רב יהודה רמא תכלת לפרזומא דאינשי ציחיה ומצרך בכל צפרא להחטעף בציוית. ופריך מדרמא שמע מינה מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא אמאי מצרך, פירוש כיון דלילה זמן ציוית הוא אמאי היה מצרך בצוקר כיון שלא עבר עליו זמן פטור. ומשני כר' דמיא תפילין כל זמן שמניחם מצרך עליהם דברי רבי, פירוש צלילה היה פושטן ובצוקר כשהיה חוזר ולובשן היה מצרך ופריך אי הכי כל שעמא נמי פירוש כשהיה פושט צום וחוזר ולובש היה צריך לצרך ומשני רב יהודה איניש נטע היה ולא היה שדי ליה לגלימא כולי יומא. ומשמע דמעיקרא היה צבור שלא היה פושטו צלילה ולכך הקשה כיון דצבר צלילה זמן ציוית אמאי היה מצרך דאם היה פושטו צלילה מאי קשה ליה אם מצרך בצוקר כשחוזר ולובשו. אלמא לדין דקיי"ל לילה לאו זמן ציוית הוא יש לצרך בצוקר אף אם לא יפשוט טליתו ולכאורה טוב למשמש בציוית בשעת צרכה. ושלוס.

אשר בן הר"ר יחיאל ז"ל

יד

אדרת' נמרת גולת הכותרת. ממשח הסוכך ביקר ותפארת. ועל יוצל ישלח שרשי עץ הדעת. ילכו וינקותיו בכל גיא מודעת. קציר ועד ים יאריכו צדים. צלל דליומיו ישכנו קרואי השרירים. פרוו מתוק ותאוה לעינים. ועלהו לתרופה ללעגי שפחים. מימיו קרים מן לצנון נוזלים. משיצים עיפת נחשלים. ננאות דשאיו ירצו משכנות הרועים. יושבי גנים הוגי שעשועים. לא אשיב פי מצרכותיך. לא ישגשו כל נטיעותיך. כמותך יהיו צפיעותיך. ותאריך ימים על כס מלכותך. אדונינו גאונינו אלופינו מטה עוזנו יקר תפארתינו עטרת ראשינו מחמד לבנו הרב הנכבד מורינו הר"ר שלמה נר"ו יהי אלהיו עמו. ויעל שיאו לשמי מרומו. ויתן לו צרית שלומו. ומה לחוח שחוח לדרוש אל ארו הלצנון. חדל אישים אל שר ומנון. לפני שמש ינון. אך ענותך תרצני. ומפרי בטנך תשבע בטוני. ויהיו נא אמרי לרצון לפניך. כי עלומינו למאור פניך הולכים באין נגה חשכים ולאור חויא תעלומה. ותהיה משכורתך שלמה מאת המאיר לך דעת ומזומה והשפיעך מקור שפע החכמה. ובמורת ביתך לחם ושמלה והקר מתחת ידי המכשלה. ותשכני מהפיל הללים ואל חעצים ותעזור מלין. כי צהלך נרך עלי ראשי יהפך לאור חשכי ויהיר עששי באמרי הגמיאמי נא מעט מים מדרך. יפולו מעינותי ויזלו מי בצרך עד כי יגאו צמי שחו וזי אדיר לא יעברו.

יד 1 מבאן עד סוף כלל ב הן שאלות ששאל הרא"ש מהרשב"א. תשובת הרשב"א לשאלה שבסי' זה נמצאת בשו"ת הרשב"א ח"א סי' תסא-תסד.

יב 1 מנחות לה, ב.

יא 1 מנחות מא, א.

יג 1 מג, א.

שו"ת

משיב דבר

חלק ראשון. וחלק שני.

אשר השיב לשואליו בדבר ה' הלכה למעשה

רבינו הגדול הגאון האמתי המפורסם בכל קצוי ארץ זקן ויושב
בישיבת "עץ חיים" דוולאזין כחמשים שנה רשכבה"ג גדול מרבן
שמו מו"ה נפתלי צבי יהודא ברלין זצ"ל.
ר"מ ואב"ד דוולאזין בעל המחבר "העמק שאלה" על השאלות
והעמק דבר" על התורה.

בהוצאת אשת הגאון זצ"ל ובניה.

מהדורה חדשה עם מאות תיקונים ומראי מקומות בתוספת מפתח הענינים מפתח
הש"ס בבלי וירושלמי ורמב"ם
שנת תשנ"ג לפ"ק
פניה"ק ירושלים תובכ"א

לפנות כח"ש החום" שם אבל הכא להיפך כיון דאמר אינו פוטר וע"כ משום כלאים הוא דאסור ומש"ה אינו פוטר. אבל רש"י מילין בזה דלשיטת רש"י אף דאסור יכול להיות דכריענד מותר דשמואל לא חייש למנוה הבאה בעבירה אף בדאורייתא, נמלא דרש"י וחוס' לפעמייהו אולי בדעתא דשמואל במנוה הבאה בעבירה אבל לכ"ע לא מיירי בהפסק עור, ומש"כ דיש לגזור שלא יעשה אף בלא עור ליחא שגרי כיון שטורה לפשות כפנות עור וע"כ משום חשש כלאים שוב אין מקום לגזור וכמו דליחא בסוכה (ד' יב) גבי חוטט בגדים דליכא גזירת אורז, ע"ש פירש"י ד"ה אמר לך ר"י אבל צננע כשר. דהא חסיק אדעתא להקין כו' ונגיטין (דף סב) השתא תקוני קא מתקין כו' וזה פשוט:

דידו בפתלי צבי יהודה ברלין.

סימן ב

להרב וכו' בעהמ"ח ספר משנה ברורה.

74

הנה בעיקר הדין סהולטי כתר"ה דכל שאינו יולא בציטת מחמת פסול הטלית היינו שאין בו כשיעור ה"ז עובר בשבת משום הולאת משא ברה"ר, וזה כמעט נגד כל הראשונים ואחרונים כאשר יבואר, הן רש"י בשבת (ד' קלט) פי' בהדיא דוקא תכלת חשיב שהוא יקר המציאות כידוע וע"י חייב אם הוליא היכא דליכא מנוה לציטת אבל על לכן אינו חייב דלא חשיבא, והחוס' בשם ר"ח פי' גם בלבן אבל דוקא באופן דעשה ג' לציטת כשרים ודעתו ליתן רביעית הא בלא זה ודאי לכן לא חשיב. ועיקר מה שהכריחם להחוס' לפרש כן חלוי בסוגיא דמנחות (ד' לו ע"ב) רבינא אמר הא דר"ה איכא בינייהו דאמר רב הונא היוולא בטלית שאינה מצייתת כהלכתה חייב תחלת ורש"י פירש וכו"ע אית לכו דר"ה משום דרש"י לפעמי' חיל דר"ה קאמר לענין תכלת דוקא ומש"ה לא מצי רש"י לפרש דפליגי בדר"ה, אבל בהלכות גדולות מבואר דהפירוש בגמ' דפליגי בדר"ה ורב הונא קאי דלא כר' ישמעאל. וכן הוא בשאלות (פ' שלח), וה"כ מבואר לדידהו דרב הונא מיירי בשעשה ג' לציטת חשיב וכן נמי פי' החוס' משום דדעתו להשלים, ובאמת הכי מדייק לשון המחבר היוולא בטלית שאינה מצייתת כהלכתה ואי נימא דמיירי בציטת פסולים הכי מיכעני ליה למימר היוולא בציטת שאינן עשויין כהלכתן, והוי ידעינן דקאי על הטלית שיש בו לציטת כאלה וכלשון המשנה דשבת ולא במחמת הנקובה הייט כגד שיש בו מחט, ומדקאמר ר"ה היוולא בטלית שאינה מצייתת כהלכתה ע"כ מיירי שהוליות באמת כשרים רק הטלית אינה כהלכתה היינו שחסר אחת והאיסור משום דדעתו להשלים אבל באין דעתו להשלים ליכא איסורא גבי חוטי משום דלא חשיב לגבי הטלית, והכי החליט רבינו הגר"א שם (בסו' יג סק"א) והפ"מ עלמנו בסק"ג:

דן אמת שמשלשן המחבר (בסו' י ס"ז) גבי חלוי פסוס וחלוי פתוח מטילין לחומרא ואין יולאין בו בשבת, דמילתא לכאורה הכי שאין הטלית כהלכתה אסור ללאת בו בשבת אולם באמת נדחק בזה הפמ"ג (בס"ק יא) משום דספק הוא וחשיב יותר ואם שזה באמת לא נראה ודחוק הוא. ובאמת מש"ה נשאר הגרע"א (בסו' יג) בז"ע אבל אין אחד מגדולי האחרונים שיחליעו דאפילו לכן חשיב אפילו אין דעתו להשלים ואף דמהפ"מ (בסו' יא סק"ב) במש"כ ושם משמע וכו' לא נראה הכי כז"ל הדברים מאירים להלכה כרבותינו הראשונים דס"ל דציטת לכן בטלי ולא חשיב אם אין בדעתו להשלים. כן אמת כנגדולי הראשונים היו איזה מחמירים שלא ללאת בשום טלית בשבת וע"כ ס"ל דגם לכן חשיב ולא בטלי אבל כבר דחה הר"א"ש בתשובותיו בכלל שני (סו' טו) שחומרא שאין בה טעם היא ואם שדחה מפני טעם אחר ג"כ משום דתכלת אינו מעכב הלבן והשיי חוטיין יתירין לפי דעתו וז"ל שטוין לזכר תכלת אין בהם איסור הולאה. אבל אין בדברים אלו טעם כעיקר אש לא שנבוא לפעם השני דאף לפי דעתם דהראשונים משום שאינה מצייתת כהלכתה אפ"ה מותר ללאת בשבת משום דחוטי לכן לא חשיב ובטלי אם אין דעתו להשלים כאמור ועיין בד"ח סק"ח על הר"ש בבל' לציטת שמציא שם באריכות וגם הובא בכ"י

ובאמת אם לא נחליט זה הפסק ודאי יותר טוב שלא ללאת בשבת בשום טלית שלא נמלט ממחלוקת הראשונים ומכ"ש בארבע כפופות של פשתן כידוע. ואע"ג שאנו יולאין ידי מנוה לציטת וגם מזכרין עליהן אין דומה איסור שבת דחמיר טובא לאיסור ברכה לבטלה. מדע דבשבת (דף קלו) מקשה הגמ' מימאל הכי מהלין וקאמר ראב"א מלין אוחו ממה נפשך וכו' ולא מקשה הגמ' האין מזכרין דהוי ספק ברכה לבטלה ועל זה לא שייך היתרון דראב"א אלא אינו דומה ול"ז כלל והדברים עתיקין ומבוארים במקום אחר בחיבורי הע"ש (שאלתא קמו, שיליה אוח ז' בס"ד). ועיין בתשובות שבות יעקב דלכן מזכרים על לציטת של פשתן לפי ששגשג עמודי ההוראה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שהב"י נשטן עליהם בכל הוראותיו סברי הכי. אבל לענין שבת היה להיות אסור משום חשש איסור סקילה, אלא אינו נושאין טליתים משום דאין קי"ל אם כפירש"י דדוקא תכלת חשיב אם כפי' החוס' משום דדעתו להשלים חשיב. אבל אינו שאין דעתו להשלים לא חשיב ובטלי:

והמחבר

בשו"ע (סו' י ס"ז) שהכאנו לפיל שמספק אין יולאין בו בשבת נוכל לדחוק וליישב דמיירי באופן דמכוון ודעתו להסירם מזה העלית ועיקר הכוונה אשמיעינן דלא נימא כיון דמספק מחויב בטלית ממיילא רשאי ללאת בו, וכמו שהקשה ע"ז הגרע"א (בסו' י) קמ"ל דמ"מ אסור ללאת בו בשבת אבל לענין חשיבות לא מיירי ומיירי דוקא בדעתו להסירן וחשיב עליו בודאי משא"כ סתם לציטת לכן ואין בדעתו להסירם קי"ל דלא חשיב ובטלי. גם מה שכתב מע"כ על הדין דהפ"מ באש כפסקי כל הד' לציטת ולא נשאר בהם כדי פניבה מותר ללאת בהם בשבת משום דבטלים לגבי הבגד. וכתב מע"כ דאש נשאר איהו חוטים כשרים דעתו עליהם וחשיב ולא בטלי. והביא הכי בשם הגר' מדיקון לשון הרמב"ם אין הדברים נראים ומעולם לא כיון הרמב"ם לזה במה שכתב ח"ל מפני שאותן החוטיין חשבוין אללו וכן על החוטיין היחידים שנשאר בו לציטת הפסולים אלא כוונתו על החוטיין שבציטת הכשרים דהרמב"ם העתיק לשון הגמ' היוולא בטלית שאינה מצייתת כהלכתה, ומדהעתיק בטלית ולא קאמר היוולא בציטת שאין עשויים כהלכתן מיירי דהלצית עשויין כהלכתן, רק עיקר הגריעותא כהטלית שאין לו רק ג' כפופות ויפרש כפירות בה"ג והשאליות שהכאנו לעיל, והג' לציטת עשאן כהלכתן ודעתו להשלים ומש"ה קאמר הרמב"ם דהחוטיין חשבוין הן אללו ואין לנו לדחוק בדברי הרמב"ם ולאמר דהלכה זו יהיה נגד רש"י ור"ח בחוס' שאין חייב על חוטי לכן אלא באופן שהם כשרים דעתו להשלים עליהם. אבל אם הם פסולים אפילו יש בהם איזה חוטיין עובים מסתמא יתלוש את כולה ולא יסריח עצמו להתיר הקשורים אם לא שדעתו באמת לעשות כן או שאין לו להשיג לציטת כשרים אחרים, וזה ברור:

המשך לענין הג"ל.

ער דבר אשר רמו לי מע"כ לעיין בהמשבות עשה הגני רואה במ"ז אכן לא דעתי שום קשויא ורומיח כפירש"י ממנחות דהא דמסיק רש"י במנחות דלר"י דטובך ארבע לציטת אין מעכבין מיירי ר"ה בשעשה כפיסול אין הכונה דחויב הוא משום דעשה כפיסול אף בלא תכלת רק דהתם נמי עיקר החיוב משום התכלת דלית בו. ותכלת חשיב ולא בטלי, רק דלא נחית לפרש בהדיא משום דסומך אהא דכתב בשבת שם (דף קלעו): אלא כדי ליישב הקשויא ממימרא דאמוראי מוכרח רש"י לפרש החילוק דעלית משאר בגדים. אבל במנחות לא נחית רש"י לכל זה והכי מבואר בר"ן שם דלפירש"י אין חשיבות בציטת אלא בתכלת וחולק עם הרמב"ם עיין שם. ודעת הרמב"ם מכוון עם שיטת החוס' בשם ר"ח. וע"ז כוון הע"ז (בכ"י ז'): בלי פלפול וכונות עקלקלות. ולשון הרמב"ם ממש הוא לשון המחבר (בסו' ט"א) והא דמדייק מע"כ בלשון הרמב"ם דלשון חוטיין מראה על חוטיין יחידים אין שום דקדוק למאן דבקי בלשון הרמב"ם. ובאמת זהו דעת הגר"א והגרע"א, ודח"ח ומ"א העתיקו לשון המחבר. וכשם שמבואר לשון השו"ע כן הוא דעתם ז"ל ואין להאריך בזה עוד: **אבן** מע"כ החכים ליישב דעת הפמ"ג לחלק בין אם יש עלה לעשות בהבשר דבזה חייב אף באין דעתו להשלים משא"כ בחוטי לבו לחוד למ"ד דהתכלת מעכב אין להבשר בשום אופן. או בחוטי

12

13

בחוטי פשתן למ"ד דפסולים לגמרי אי אפשר להכשיר. והנה דברי מעב"ר כ"י עובים וכמוים לישב דעת הפמ"ג אבל שומע אין לו מדעת הראשונים ז"ל שהרי הרמב"ן ז"ל הקשה על המאור דאי נימא דליית חשיבי משום שעשויין לשם מלוא ח"כ חייבין על זה בשבת. ולא ייבש כסדרת מעב"ה לאחר שאין לנו תכלת בעל חשיבות הלבן לגמרי לדעת המאור. אלא פשיטא בדעת הראשונים דאין החשיבות הוא משום שאפשר להכשיר אלא משום שדעתו להכשיר כהתום והרמב"ם. או מפני שהוא מכוון בלבישתן לשם מלוא ח"כ שצאמת אין בהם מלוא לדעת הפוסקים הטעם דחשיבי משום שעשויין לשם מלוא. ולדעה זו צאמת מהראוי שלא ללבוש טלית וארבע כנפות בשבת ברה"ר כלל. ונלענ"ד זהו עיקר הטעם של מהר"ם שלא היה יולא בארבע כנפות בשבת ח"כ דמשמע שיהיה אומר שירא שמה יפסקו החוטין. לדעתי הדלה לא רצה להגיד להם עיקר הטעם שהיה בדעתו שחושש להפוסקים דתכלת מעב"ה ח"כ הלבן דא"כ היו מקיים אותו היאך הוא מנכר לכך היה מדחה הנהאליים בטעם זה (ודרך הראשונים לדחות כחלה) אבל האמת אי אפשר לחשוב שהיה מחזיק זה הטעם כעיקר, דהיה חושש שמה יפסקו דלמאי נחוש אגן יותר מאמוראי קמאי דמר בריה דרבינא היה נוסח אפילו טלית בשבת ולא חשש לזה. כדאיהא במנחות (דף לו:) אלא העיקר דהיה חושש לעיקר הדין, וח"כ שהיה מנכר עליו בחול. ומשום הא לא איריא דכבר כתבתי לעיל, שאין בזה קושיא, והבאתי סוגיא מפורשת בשבת (דף קלו) דמקשה הגמ' מימיהל' הכי וכו' ומיישב ר"א דמהלין מספק ממנ"ג ולא ייבש בזה היאך מצרכין מספק א"כ שהיא לדעתי האמת הוא הטעם בדעת מהר"ם ז"ל ובאמת גם אגן ח"כ נחוש לפירוש הרמב"ן והכלבו בפ"י ל"ג חשיבי ולא בעלי משום שעשויין לשם מלוא. טוב יותר שלא ללבוש ל"ג חשיבי ברה"ר בשבת ומכ"כ חוטי פשתן אלא אגן קיי"ל או כפירש"י דחשיבי משום תכלת או כפי' התום והרמב"ם דכל שדעתו להשלים. אבל שיטה אחרת היינו מפני שאפשר להכשיר הוא המלוא מחדשת ואלא מדעת הראשונים. ומה שהביא מעב"ה ממ"ש הרא"ש בהל' ל"ג חשיבי כפירש"י דכ"ע אית להו דרב הונא ברור דמפרש כפירש"י דמייירי בתכלת. ומש"ה כתב בתשובה דשני חוטי לבן היתרים לפ"ד ז"ל אין בהם איסור הולאה. ח"כ שאפשר לעשות מהם מלוא אלא מאחר שאין בלבן לחוד חשיבות אין בהם איסור משא בשבת יותר מכסוכי הטלית ומה מועיל שתלאן לשם ל"ג חשיבי אלא לעשות ל"ג חשיבי כהלבנתן, והרי הזמנה זו לא פעל מאומה בזה"ל. ומעולם לא טלה גם על דעת הרמב"ן והכלבו במ"ש עשויין לשם מלוא היינו תכלת אלא צמה שהארס סבור שפוסה בהם מלוא וחשיבי עליו. אבל אגן לא פסקין כוונתו בזה רק כרש"י ותום' בשם ר"ח והרמב"ם כמו שביארנו לעיל. וייקרא הדקדוק בשו"ע (סי' י' ס"ו) שהבאנו לעיל אשר ע"ז בנה מעב"ה היסוד לדינו הנני אומר עוד הפעם שהאמת הכרוך לדעתי שהוא העתיק לשון מהר"ק המובא בב"י ומהר"ק יכול להיות שס"ל כשיטת הרמב"ן והכלבו דחשיבי משום שמכוין בהם לשם מלוא, ולהכי פסק דאם תפור עד החתי והחזיב ל"ג חשיבי הוא משום ספק חייבין עליו בשבת משום שדעתו ללאת בטלית ללמדו דאין במלוא מחמת ספק שום היתר לענין משא בשבת ובאופן דיש חיוב משא על הליית בשבת היינו לרש"י בשעה שיש בו תכלת ולרמב"ם ור"ח בשעה שדעתו להסירם זה ברור, ואין להויתא דעת השו"ע מהמפורש במקומו בהל' שבת (סי' ע"ה):

בחוטי פשתן למ"ד דפסולים לגמרי אי אפשר להכשיר. והנה דברי מעב"ר כ"י עובים וכמוים לישב דעת הפמ"ג אבל שומע אין לו מדעת הראשונים ז"ל שהרי הרמב"ן ז"ל הקשה על המאור דאי נימא דליית חשיבי משום שעשויין לשם מלוא ח"כ חייבין על זה בשבת. ולא ייבש כסדרת מעב"ה לאחר שאין לנו תכלת בעל חשיבות הלבן לגמרי לדעת המאור. אלא פשיטא בדעת הראשונים דאין החשיבות הוא משום שאפשר להכשיר אלא משום שדעתו להכשיר כהתום והרמב"ם. או מפני שהוא מכוון בלבישתן לשם מלוא ח"כ שצאמת אין בהם מלוא לדעת הפוסקים הטעם דחשיבי משום שעשויין לשם מלוא. ולדעה זו צאמת מהראוי שלא ללבוש טלית וארבע כנפות בשבת ברה"ר כלל. ונלענ"ד זהו עיקר הטעם של מהר"ם שלא היה יולא בארבע כנפות בשבת ח"כ דמשמע שיהיה אומר שירא שמה יפסקו החוטין. לדעתי הדלה לא רצה להגיד להם עיקר הטעם שהיה בדעתו שחושש להפוסקים דתכלת מעב"ה ח"כ הלבן דא"כ היו מקיים אותו היאך הוא מנכר לכך היה מדחה הנהאליים בטעם זה (ודרך הראשונים לדחות כחלה) אבל האמת אי אפשר לחשוב שהיה מחזיק זה הטעם כעיקר, דהיה חושש שמה יפסקו דלמאי נחוש אגן יותר מאמוראי קמאי דמר בריה דרבינא היה נוסח אפילו טלית בשבת ולא חשש לזה. כדאיהא במנחות (דף לו:) אלא העיקר דהיה חושש לעיקר הדין, וח"כ שהיה מנכר עליו בחול. ומשום הא לא איריא דכבר כתבתי לעיל, שאין בזה קושיא, והבאתי סוגיא מפורשת בשבת (דף קלו) דמקשה הגמ' מימיהל' הכי וכו' ומיישב ר"א דמהלין מספק ממנ"ג ולא ייבש בזה היאך מצרכין מספק א"כ שהיא לדעתי האמת הוא הטעם בדעת מהר"ם ז"ל ובאמת גם אגן ח"כ נחוש לפירוש הרמב"ן והכלבו בפ"י ל"ג חשיבי ולא בעלי משום שעשויין לשם מלוא. טוב יותר שלא ללבוש ל"ג חשיבי ברה"ר בשבת ומכ"כ חוטי פשתן אלא אגן קיי"ל או כפירש"י דחשיבי משום תכלת או כפי' התום והרמב"ם דכל שדעתו להשלים. אבל שיטה אחרת היינו מפני שאפשר להכשיר הוא המלוא מחדשת ואלא מדעת הראשונים. ומה שהביא מעב"ה ממ"ש הרא"ש בהל' ל"ג חשיבי כפירש"י דכ"ע אית להו דרב הונא ברור דמפרש כפירש"י דמייירי בתכלת. ומש"ה כתב בתשובה דשני חוטי לבן היתרים לפ"ד ז"ל אין בהם איסור הולאה. ח"כ שאפשר לעשות מהם מלוא אלא מאחר שאין בלבן לחוד חשיבות אין בהם איסור משא בשבת יותר מכסוכי הטלית ומה מועיל שתלאן לשם ל"ג חשיבי אלא לעשות ל"ג חשיבי כהלבנתן, והרי הזמנה זו לא פעל מאומה בזה"ל. ומעולם לא טלה גם על דעת הרמב"ן והכלבו במ"ש עשויין לשם מלוא היינו תכלת אלא צמה שהארס סבור שפוסה בהם מלוא וחשיבי עליו. אבל אגן לא פסקין כוונתו בזה רק כרש"י ותום' בשם ר"ח והרמב"ם כמו שביארנו לעיל. וייקרא הדקדוק בשו"ע (סי' י' ס"ו) שהבאנו לעיל אשר ע"ז בנה מעב"ה היסוד לדינו הנני אומר עוד הפעם שהאמת הכרוך לדעתי שהוא העתיק לשון מהר"ק המובא בב"י ומהר"ק יכול להיות שס"ל כשיטת הרמב"ן והכלבו דחשיבי משום שמכוין בהם לשם מלוא, ולהכי פסק דאם תפור עד החתי והחזיב ל"ג חשיבי הוא משום ספק חייבין עליו בשבת משום שדעתו ללאת בטלית ללמדו דאין במלוא מחמת ספק שום היתר לענין משא בשבת ובאופן דיש חיוב משא על הליית בשבת היינו לרש"י בשעה שיש בו תכלת ולרמב"ם ור"ח בשעה שדעתו להסירם זה ברור, ואין להויתא דעת השו"ע מהמפורש במקומו בהל' שבת (סי' ע"ה):

נפתלי צבי יודא ברין.

סימן ג

להרב הג"ל.

והנה כ"ז הוא בכתיבה דיש לנו רמו דומה לקדושת קרבן ובאמת אין לנו מקור אחר דבעינן בכתיבה לשמה אבל בעיבוד הקלף לשמה כבר הו' זה הראשונים ז"ל והתום' כתבו משום דלמ"ד הזמנה לאו מילתא מש"ה בעינן להזמין במעשה וברש"ג, והטעם לא ידעינן מהיכא ליקף לה. ולשיטת רבי"ף ורש"י והרמב"ם דלרוב דאמר הזמנה לאו מילתא לא יסבור כרש"ג דלר"ך לשמן ואגן פסקין בכל הש"ס כרוב לבר מיע"ל קג"ס ח"כ אין לרבינן עיבוד לשמן כלל. ויש שכתבו דהטעם משום דבגוף הקדושה לכ"ע הזמנה מילתא וע"ז רבו הקושיות ואכ"מ. ויותר נראה בזה הטעם שכתוב בהש"ליות (פ' ויקהל) דל"ל מוכתב, אח ספר התורה" דקלף שהוא ספר לר"ך לעבד לשם תורה ומה ג"ל בתפילין משום דאיתקש ל"ס. ובמזוזה באמת פליגי רש"ג ורובן כמבואר בירושלמי ופ"א

בענין העלת ל"ג חשיבי ברה"ר דלר"ך כוונה ח"כ לר"ך להויתא בפ"י ואיה המקוריים לזה הדין, מ"ש מעב"ה (בסי' י"ד ס"ב) על מ"ש בשו"ע הטיל ישראל ל"ג חשיבי בלא כוונה דאין לברך דכוונה הא"ש היינו דלר"ך להויתא בפ"י כמו לעיל (סי' ח"א) לענין טויה. ויה מליד שלא ראינו אבויט שנתנו כד, גם לשון השו"ע בלי

והגדול יולא בו לעטס דקין, ותישבו כל קושות הגר"א, ומה שהק' הגר"א לפי הר"מ במשנת כלאים דאין ערלי בכלאים היינו לבישת ערלי מאי פריך בגמי' דלמא עליה שאין ראוי לקבץ מותר בכלאים י"ל דזה פשיטא דאין כלאים תלוי בצבד של לבישת כדתן פ"ע מי"ב מי"ג דכלאים זכרים וכסתות ומדעת שאם נכרך וימא ערלי אסור [וא"ת שגם ערלי נלמד מהני מנהייתא אה"י אלא אין ערלי בכלאים הקדים התנא לפרע אה"י את הדינים ולפיכך הביאו משנה זו,] אלא מביא שגם לבישת ערלי אסור וממילא אין היתר בעניות שאינו לבישת אלא ערלי וג"י אחרת שרמז עליה הגר"א עלומה, ומדברי"א הביא שגם ר"ע לא הזכיר גדול יולא זה, [ואם גם הר"ע היה לו ג"י אחרת היתה מפורסמת צפי הראשונים ז"ל ופרש"י דאין ערלי בכלאים היינו און דין ערלי ואפי' און הגדול יולא בו ערלי אסור, ל"ע מגיל לפרע הכין,] וכיון דר"ע ובר"מ ודאי ס"ל דא"ל שהגדול יולא זה, ולדעת מהרי"א וריב"ח ובי"י והפרישה אין הולק בצבד לנחורא און מקום להחמיר ואף השי"י והמ"א שפי' דברי הטור שהגדול יולא הוא תנאי כהצו שחתמה חד שיצורה הוא. ושיעור קטן מהכסה זה ראשו ורובו, נראה דלריך רחצו מראשו [וגם כיסוי ראש] עד רוב קומתו, וארכו כדי כריכה כל הגוף, והפטר דלורך ורוחב חד שיצורה הוא כהן, אף דבעלמא של גדול נקטו הפוסקים לשון אורך על כריכה הגוף, [ע"י לעיל ס"ק [י"ח] נדדנו דשיעורו אמה על אמה] ומדח כל אחד מעצבת ואין האורך משנים לרוחב ולא הרוחב לאורך.

ואם יש נקב שיש בו הסרון ועומד מרובה על הפרוץ מכל סביבו אפשר להקבץ עולה לשיעורו, ואם אי אהה אומר כן נמלא נקבך משהו מפסיד שיעורו, ועוד שאם חלמך דמקום הקבץ אין ראוי נכסות את הקטן ואינו עולה למדהו, ל"כ אף אם יש בעומד שיעור מלבד הפרוץ און כהן שיעור דביעין שיהי' עומד במקום אחד צביעור כמות קטן, ואם אין בצבד נכסות ראשו וריבוי במקום אחד אין כהן שיעור, כיון שהקבץ מפריע כיסוי, וכן אמרו שירובין י' צ"י עור העטלף והלל שלו מנעפין.

מנחות מ"א אי והתן און ערלי בכלאים, יש לעי' אם צא להוכיח בצבד שאין גדול יולא בו דרך ערלי אסור בכלאים, אין מוכיח כן ממתני', אדרבה במתני' אשמושינן דאין איסור כלאים חגוי בקבץ אלא צבד ערלי ג"כ אסור בכלאים, אבל אם אין הגדול יולא בו ערלי שפיר י"ל דמותר בכלאים, אבל למשי"כ לעיל נפרש דזה פשיטא לי' דאין תלוי בגדול בצבד, אלא מקום הספק אם לבישת שאינה בגובה ג"כ מקרי לבישת וזה אשמושינן מתני' דכל לבישת אסורה, והלכך אין להחיר אף צבד שאין בגדול יולא בו דמ"מ לבישת היא, וצ"ע במשנה שם פ"י בהנהיגה כפי הר"מ ובי"י דבגמי' מנחות משמע דליירי בצבד שאין גדול יולא בו ערלי ול"ע איך משתמע כן ממשתתו הלא במתני' הן דא"ל צבד של קבץ אלא ערלי ג"כ אסור.

לא) מנחות מ' צ' עלית שקטן מהכסה זה ראשו ורובו כו', כי צאה"ת בשם רדב"ז דלריך בלורך ורוחב, ור"ל דאם שיעור כריכה הגוף אמה והאי ושיעור רוב קומתו אמה לא סגי בעלית מרובעת אמה והאי אירך על אמה רוחב, דכיון דלריך נקדקע בלבישתו אין זו ענית חשובה אלא לריכה שחתה מרובעת אמה והאי ענ אמה וחזי, ואין זו סברה כלל, ואין ליה רמז בגמי', וכל שהקטן מתכסה זה הרי זה ככלל שיעורה דבגמי', וכ"כ צאה"ת בשם מהריק"ש.

ויש להספק אם אין צארכו וכריכה קטן, אבל יש צארכו מדה כפולה של רוב קומתו ואפשר יתן את אומצת הצבד על ראשו וישגל את צ' ראשו נכסות רוב קומתו מהלית של עוני הגוף יראח זה ומהלית בראש השני. אי סגי בשיעור זה, [ואין זה ענין

ופרש"י דלר"י חייב בדי' ליתיה הוא ג"כ מנחת הדתא דיש מקום לומר דמדה ר"י דעפי מדי' לא אמרה תורה, וכבינא דאמר א"כ דר"י לריך עטס הילך ס"ד לחייב לר"י ומה אשמושינן רבינא, ואפשר דכיון דגם לר"י אין דרך בני אדם ללבוש ענית צנא די' ליתיה כדי שנה לנצור עשה דארבע לא חשיבי ליתיה בעניות צפחות מדי' קמ"ל.

טו סי' י' סעי' ז' ואין יולאין בו בשבת, ד"ז לא נחצהר בגמרא ובפוסקים, וכדבר לריך עיון דברי לא מלוב צבד עושה החושין עפל לצבד אלא כל שיש לו לורך בהליתו הן נעפלין לצבד, [ע"י סי' ש"א סעיף כ"ג בהג"ה בעגולים ירוקים] וא"כ ליתיה שהטיל מחמת ספק הרי יש לו לורך צהן והן בענין לצבד ואין עומדין ליעלן דין הוא דחשיבי בצבד עלמא אף אם אמתת הדין בצבד זה פטור מן הליתיה, ולשון הר"מ פ"ע מה' שבת הי"ב שאין הליתיה בגמורה משוי' אלא הרי הוא מנוי בצבד ומצבסוסיו כמו האומרה, וכן הרא"ש בהשוכה שהביא צ"י סי' י"ג כתב וכן עניניה שלנו שיש להם די' ליתיה אפי' הי' השבת לכו אינם מלוי"ת כהנחתן בעלי לכו גבי ענית, [ור"ל אפי' הי' הסר לכו עניפה כמשי"כ במרדכי או דנחוש והלכה כרבי דהכנה מעבד את הבהן דלא נחפש צנאין הרא"ש נמה אינה מלוי"ת כהנחתה] ור"ל דדוקא בעומדים הליתיה לחקוני ולפי מוצב עכשו לא נוהא לי' צבו וכויה משליכס אלא מחזיקס מפני שמוכו ונחקס, צוב חשיבי משא כל זמן שלא תיקום, אבל אם אינם עומדים תיקון ומחזיקס כפי יהוסס עכשו שהושש שיש כהן מנות ליתיה גם צמלז זה אין כהן משוי' אלא הן מנרכי בצבד, ומעטס זה עליה שהייב בליתיה מספק, אין ליתיהו משוי'.

ונראה דעליות קטנות שאין בהן שיעור נמי אין הליתיה משוי' כיון דאינו עומד להסיר הליתיה מכן ויחא לי' צהן דנראה ענ ידן כלובש צבד ליתיה הרי הן חכסוסי בצבד, וצמ"צ לא כתב כן. **כע** בב"י סי' י"ג הביא דברי הראשונים ז"ל שמהר"ם ז"ל לא היה יולא בעניות נרבי"ה, ובעור סי' ש"א משמע שהיה מחמיר להוש לדעת רבי דהתכלת מעבד, וצ"ע צנאין הרא"ש בהשוכה שהביא צ"י, אבל במרדכי פ"י הציה משמע שלא היה צודק בשבת וחש דלמא נפכה, וכ"ה בהשוכה רמב"ן שהביא צ"י [ולעטס זה אין חילוק צין ע"ג ל"עין ובמרדכי הזכיר ע"ק משום שאין דרך ללמא צמ"צ אף צהון] ויש נמי הלא מצוהר בגמי' דמנכ"א שפיק בו בשבת, וי"ל דוקא לכרמלית נפק אבל לא לרבי"ה, ובני"י בשם ריב"ז צ"י להחמיר בע"ק דוקא ודוקא כשאין צה ציה אחיות משיס שאינו מלובש בגמור, וציה אחיות משמע דהיינו קרסוס לרכס וגא נחפש המונה בצבד, ונדידן אפשר דלריך לרכס את זה שלפניו עס זה שלאחריו, ואמנם מצוהר צריעצ"ה שאינו מעיקר הדין רק חומרה וצ"י סייס שאין יבהמיר.

במ"ב סי' י"ג סק"ג הביא דאפי' אם ליתיה בהשחרות פסולות מ"מ אסור ללמא צהן בשבת אם לא שפסקו כל ההרבע ליתיה ולא נשאר צהן כדי עניבה דאז בעלמס הם להצבד, ויש כהן נפרש, דאם הוט אחד נפסק צ' ראשו ולא נשאר צהן כד"ע אף דשאר ג' החושין נשאר צהן כד"ע הם בעלמס להצבד, דברי לריך להוסף צה הוט, ואין כהן היתר גרדומין כדאיתא סי' י"ב ס"ה, וכיון שלריך עשייה עכשו, הרי אין להכשיר חושין פחותין מכשיעור ואף אם החושין בהשחרין יש צאהד מלהשיבן די' גודלין כיון דראש השני פחות מדי' גודלין אינן ראויין צבר ליתיה ובעלמס, ולדעת ר"ה שס אף אם נשאר כהן כד"ע אין להס תקנה, ואף אם די' ראשין מלד אחד די' ודי' ראשין השניים כדי עניבה, צבר און כהן חוט אחד כשר.

ל סי' ט"ז בהג"ה דוקא כשהגדול ליבשו פעמים ערלי כו', בצאה"ת החזיק בדעת רש"י והעיר דגדול יולא בו

בעזהש"ת

ספר
הציצית

ביאורים והערות על שו"ע
הלכות ציצית

נערך בחמלת ה' עלי
יצחק מאיר סימקאוויטש
בן לאאמו"ר ר' שמואל אברהם שליט"א

שנת תש"פ
ברוקלין, ניו יארק

ציצית דרבנן

אך כל זה רק בקיום המצוה מספק, אך במצות ציצית דרבנן, כגון בגדי שאר מינים לדעת המחבר [פי"ט סעיף א'] מהני גם לענין דאורייתא, שיש כאן מצוה העושה אותה כחלק בלתי נפרד מהבגד, כן מבואר בדברי המלחמות ה' [שנ"ג דף כ"ג ע"ג] דאפשר לצאת בטלית של דבריהם, כיון דהיא מצויצת כחיובא בטליה לגבה, וכן כתב הפרי מגדים [פמ"ה סי' ס', א"ח נאן סק"ג], אבל אין זה מצד הצורך כדי שיוכל ללבוש, אלא מצד עצם החפצא של מצות ציצית מדרבנן [קט].

וראיה דבעינן קיום מצות ציצית דוקא, שהרי מבואר בגמ' מנחות שאם תלה ג' ציציות הוי משאוי, כל זמן שלא נשלמו כל הד' ציציות, ולכאורה מה לנו בזה שאכתי צריך להשלים, הרי הגיח ציצית אלו על הבגד בתורת ציצית, ושם עשיה עליהן. האם משום שאכתי אינו מקיים המצוה, ועדיין צריך להטיל עוד ציצית אחרת, אמרינן שציציות אחרות הם לשוא ואין בהן שום צורך, ומוכח דכדי שיהא בכלל תכסיסי הבגד, בעינן חוטי מצות ציצית דוקא, ויעוין עוד בענין דלהלן [עין מ"ח] משא ומתן בדברי החזון איש.

ענין מ"ח

גדר ציצית הפסולין דהוי משאוי בשבת

לרשות הרבים, בין טלית קטן בין טלית גדול, אפילו בזמן הזה שאין לנו תכלת. הנה בגמ' שבת [דף קל"ט ע"ג] איתא, אמר ר' אבין בר רב הונא אמר רב חמא בר גוריא, מתעטף אדם בכילה ובכסכסיה ויוצא לרשות הרבים בשבת, ואינו חושש, מאי שנא מדרב הונא,

74 אינה מצויצת כהלכתה למה לא בטלי
 סעיף א'. ארבע ציציות מעכבין זה את זה, שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצויצת כהלכתה והיוצא בה לרשות הרבים בשבת חייב חטאת. ובסעיף ב', אם היא מצויצת כהלכתה, מותר לצאת בה

קנו. יעו"ש דעת בעל המאור נוטה דהלכה דתכלת מעכבת את הלבן, ובמלחמות ה' [שנ"ג י"ג ע"א מדפי ה"י] משיג על בעל המאור, שלפי דבריו, פוטר כל העולם כולו מן הדין, שאם כדבריו, אנו שאין לנו תכלת אין אנו צריכין להטיל לבן, ואם יאמר שהוא חייב מדברי סופרים יראנו היכן תקנו חכמים זו התקנה, וכתב דלבעל המאור חייב חטאת, דהוה ליה כד' ציציות שמעכבות זו את זו, והוה ליה טלית שאינה מצויצת כהלכתה, וכל היוצא בה חייב חטאת, אע"פ שבטלית של דבריהם יוצאים כיון דהיא מצויצת כחיובא בטליה לגבה, אבל בטלית דאורייתא מקצת ציצית הן וחשיבי ולא בטלי, ע"כ. ויש לעיין בעיקר סברת הרמב"ן, מאחר דנקט דסגי במצות ציצית דרבנן להחשיבן כנוי הבגד, מה לנו בזה שיש כאן גם מצות תכלת דאורייתא שצריך לקיים, הלא יש מצוה מדברי סופרים של חוטי לבן, ולא משמע דכוונתו להקשות לפי מה דנקט שאם תכלת מעכבת את הלבן ליכא מצוה דרבנן ג"כ, דלמה הזכיר לחלק בין טלית של דבריהם, ואולי יתכן בכוונתו דמאחר שקיימת כאן מצות תכלת המהיבת אותו להוריד החוטים ולצבע בתכלת, עדיין לא בטלי להבגד. ויעוין בפרי מגדים [פמ"ה לסי' ה'] משמע שכוונתו להקשות על הרמב"ן, דכיון דאין לנו תכלת, שוב הוי מצוה שלימה בחוטי לבן מדברי סופרים. עוד יש לעיין דלפי הצד שתכלת מעכבת, איזו חשיבות יש לחוטי לבן לבד, ובדין הוא דלבוטיל לבגד. אך יעוין בענין דלהלן [עין מ"ח] סברת הפוסקים, דאף ציצית פסולין, אם דעת הלובשן להחשיבן כציצית הוה כמשאוי.

דאמר רב הונא אמר רב היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהילכתה בשבת חייב חטאת, ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי, הני לא חשיבי וְבטלי. פרש"י, דחשיבי, משום דשל תכלת הן, ולא בטלי, והוּוּ בה משוי. ונמצא דלא בטלי מכח היוקר שבחוטין הללו. אמנם בתוס' שם [ד"ה זיימן] פירשו בשם רבינו חננאל, שאינם מבוטלין לפי שחשובים הם בעיניו שדעתו ליתן בטלית ציצית רביעית.

פירוש הדברים, דנתקשו בגמ', נהי דציצית פסולים אינן בכלל הבגד כמו ציצית כשרים שהם בכלל צורת עצם הבגד, מ"מ בדין הוא שציצית הפסולים ליבטל אגב הבגד, ולמה חשיבי משוי, ועל זה אמרו דציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי. וכתב הר"ן שם דבדעת רש"י מבואר דהוי סברא משום חשיבות התכלת, וא"כ לדידן שאין לנו אלא חוטי לבן שפיר בטילי, אמנם הרמב"ם נקט כדרך התוס', וכתב [הל' שנה פ"ט ה"כ], לפיכך היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה חייב, מפני שאותן החוטין חשובין הן אצלו, ודעתו עליהן עד שישלים חסרונו, נמצא דבכל חוטי ציצית הן של תכלת הן לבן יש איסור הוצאה בשבת.

Ⓛ האם שאר פסולים בציצית הוי כמשאוי

והנה מהו האופן שאינה מצוייצת כהלכתה דאמרינן דהוי כמשאוי, הנה בגמ' מנחות [דף ל"ז ע"ב], בענין מחלוקת ת"ק ור' ישמעאל אם ארבע ציציות מצוה אחת הן או ארבע מצות, מאי בינייהו, רבינא אמר, דרב הונא איכא בינייהו, דאמר רב הונא היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה בשבת חייב חטאת, ופרש"י דלעולם כו"ע אית להו דרב הונא, מיהו הטיל לשלש ולא לד', לת"ק הויא

מצוייצת שלא כהלכתה וחייב חטאת דהוּוּ להו ציצית משוי, ולר' ישמעאל הויא מצוייצת כהלכתה דג' מצות איכא. מבואר דאיירינן בטלית מצוייצת בג' כנפות בכשרות גמורה, אך עדיין לא גמר לעשות בד' כנפותיה, וכיון שלא נגמרה צורת המצוה, ומצד חשיבות הציצית לא בטילי לכן הוי כמשוי. ועכשיו צריך לעיין מה הדין בשאר פסולים בציצית.

והיה מקום לומר, דמה שכתב רש"י דדינא דרב הונא שייך לכו"ע, היינו לשיטתו דחשיבות הציצית היינו מחמת יוקר התכלת, אבל לפירוש הראשונים דהא דאינו בטל מחמת חשיבות הציצית, לא שייך דינא דרב הונא אלא באופן שיש ציציות כשרות, דהוי ציצית גמורה על ג' כנפות, והגם שאכתי פסולים, מ"מ כיון שבדעתו ליתן ציצית רביעית, נמצא דגם עכשיו יש להם חשיבות של ציצית, לכן לא בטלי, אבל כל שיש פסול אחר בציצית, אין בזה סברא דלא בטלי, דרק בציצית שהן כשרות מצד עצמן ובעינן רק להשלימן שייכא בזה סברא דלא בטלי, אבל ציצית פסולין ממש, כגון שמונח שלא במקום הראוי בכנף הבגד, או שנתלו ע"י עכו"ם, או באופן של תעשה ולא מן העשוי, הרי הם כחוטי בגד בעלמא דבטלין לבגד, ואינו כמשאוי.

ולפי זה הפירוש בהא דרב הונא איכא בינייהו, דלר' ישמעאל ליכא כלל אופן של חיוב חטאת בציצית, שהרי ג' ציציות הוי ציצית גמורים לקיום המצוה, ובפסול אחר, הרי הן בטלים לבגד ולא הוי משאוי. וכן כתב בשיטה מקובצת שם [ל"ז ד'], דלר' ישמעאל לא משכחת לה כלל דינא דרב הונא, [וגם בהטיל חוטין כשרים, אם חסר ממנין החוטין

וכדומה, אין כאן חשיבות חוטין של מצוה]קנז].

משאוי, ולכן היה המהר"ם מחמיר שלא לצאת בשבת עם טלית, ובנמוקי יוסף הל' ציצית [י"ד ע"א מדפי הרי"ף ד"ה זכה] כתב בשם הריטב"א, דטלית שאין בה עיטוף כראוי הוא הציצית משאוי. עכ"פ מבואר דאף בציצית פסולין לגמרי, אמרינן דחשיבי ולא בטלי לבגד.

ובתוס' כתבו בשם ר"ח שהציצית אינם מבוטלין לפי שחשובים הם בעיניו שדעתו ליתן בטלית ציצית רביעית. לכאורה יש לומר דעיקר הסברא שיש חשיבות לציצית זו מחמת שהם ציצית עשוין, אך כדי שלא יאמרו דאכתי פסולים הם ונמצא שהם כחוטים בעלמא, על זה ביארו החשובין הם בעיניו כיון דבדעתו להשלים חסרונו. וכן הוא בסמ"ק שכתב [ס"י רפ"ג] בטעם חיוב חטאת, בשם מורי רבינו יחיאל, משום חשיבות דמצוה, אפילו בלא תכלת. ולא ראה כלל צורך להזכיר ענין השלמת החוטין, שאינו שייך לעיקר הסברא שאינו בטל לבגד. L

וגדר הענין דסברא זו דדעתו עליהן עד שישלים חסרונו, אינו רק בציצית כשרין וחשיבי מחמת שעומד לתקן כנף רביעי, אלא אף בחוטים שעכשיו הם פסולין לגמרי, כיון שדעתו עליהן להשלימן, הרי אותן החוטין חשובין הן אצלו מחמת מה שאפשר להכשירן, ואינן בטלים לבגד. L

7 ציצית פסולין שאין בדעתו להשלימן →

ב'. מעתה צריך לדון באיזהו ציצית פסולים שייך טעם חשיבות שלא ליבטל לבגד, והנה בבית יוסף הביא תשובת הרא"ש [נלל ג' ס"י ט"ז] שכתב, שראה לקצת רבותיו שהיו פושטים טלית שלהם כשהיו יוצאים לרשות הרבים, והרא"ש השיג שחומרא שאין לה טעם היא, שאין למיחש שמא נפסקו החוטים, ומוקמינן להו אחזקתייהו הן לענין ברכה, והן לענין יציאה לרשות הרבים]קנז].

והביא הרא"ש שיש אומרים שכל טליתות שלנו הויין מצוייצות שלא כהלכתן [היינו שאין לנו תכלת בזמן הזה]קנז], ואינם

7< חשיבות הציצית גם בציצית פסולין

אמנם מדברי הראשונים מבואר דדין זה דחוטי ציצית חשיבי ולא בטלי שייך גם בציצית פסולים, כמבואר מלחמות ה' במס' שבת [דף כ"ה ע"ג], שמבואר שאם תכלת מעכב את הלבן, יש בזה חיוב חטאת ביוצא בחוטי לבן לחוד לרשות הרבים בשבת. וכן הוא בתשובות הראשונים שהובאו בבית יוסף כאן, יעוין בתשובת הרא"ש [נלל ג' ס"י ט"ז], ובתשובות המיוחסות להרשב"א, שכל שנפסקו חוטי הציצית הוא הציצית משאוי, וכן אם תכלת מעכבת את הלבן הוא הציצית

קנו. ובשו"ת משיב דבר [ס"י ג'] הביא שכן מבואר לפרש הסוגיא בשאילתות [פנינה ט"ז] ובהלכות גדולות.

קנז. ויש לעיין במה שכתב הרא"ש שם, שאם ירצה להחמיר יבדקם בשעת יציאה, מה התועלת בבדיקה "בשעת יציאה", הרי יש איסור גם אח"כ בהליכת "ד" אמות ברשות הרבים", גם לשון הרמ"א כאן סעיף ב' ואין צריך לבדקו קודם שיצא בו, משמע שיש ענין של בדיקה קודם יציאה לרשות הרבים, ויעוין בהגהות רעק"א על מג"א סק"ה.

קנט. בחזון איש [גו"ה ס"י ג', כ"ה] כתב דעוד אופן של טלית שאינה מצויצת כהלכתה, היינו אי חסר עטיפה. והנה בטלית שאפשר להתעטף בה, רק שהיוצא בו אינו מעוטף, אין צריך למיחש כיון דחשיב לבוש, ומה שאינו מקיים המצוה לשיטות דצריך עיטוף [ס"י ט"ז] אינו עושה אותה כמשאוי, ודומה ללבישה בלילה, כמבואר

יוצאים בהם לרשות הרבים. והשיג הרא"ש שאינם דברים של טעם, דאם אינם מצוייצים כהלכתם היאך אנו מברכים עליהם, אלא ודאי התנורה אמרה שיש ליתן בכנף שני חוטים לבן ושני חוטים תכלת, והלכה למשה מסיני שהתכלת אינו מעכב את הלבן, והיה מספיק לנו בשני חוטים לבן, אלא שאנו נותנים עוד שני חוטים זכר לתכלת [קס]. ועוד אף לפי דבריהם שאינם מצוייצים כהלכתם מותר לצאת בו לרשות הרבים, כדאמרינן בפרק תולין [סג טז קל"ט ע"ג] מתעטף אדם בכילה ובכסכסיה ויוצא בה לרשות הרבים וכו' ציציות לגבי טלית חשיבי ולא בטלי, הני לא חשיבי ובטלי, ופירש ר"י [מוס' סג ד"ה גלימ] דציצית חשיבא ולא בטלה, כי דעתו לתקן שאר ציציות ולצרפם לזו שהיא כשרה, וכן נמי טליתות שלנו שיש להם ארבעה ציציות, אפילו אי חשבת להו אינם מצוייצות כהלכתן בטלי לגבי טלית, עכ"ל.

ומבואר מדברי הרא"ש, שיש מרבתינו שחששו לציצית פסולים כגון אם תכלת מעכבת, דגם הן בכלל זה דציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי, והרא"ש השיג כיון שאין דעתו לתקן הציצית שוב אין בהם החשיבות ובטלי. והנה כדעה הראשונה כן מבואר מדברי כל הראשונים שדנו לענין תכלת שאם מעכבת צריך לחשוש לחטאת, יעוין במלחמות ה' במס' שבת [דף כ"ה ע"ג] ובחידושי הריטב"א שם, ובתשובת הרשב"א [מ"ד סי' קנ"ט] שהובאה בבית יוסף, ומדברי

הפוסקים שמהר"ם מרוטנבורג החמיר שלא לצאת בשבת בטלית, יעוין בטור סי' ש"א, הרי דכל הנך נקטו שכל ציצית פסולין יש להן חשיבות שלא ליבטל אגב הבגד.

אולם שיטת הרא"ש, דמאחר שאין דעת הלושב לתקן, שהרי התכלת אינה מצויה, לא שייך לומר דחשיבי, כיון שאין דעתו להשלים חסרונו. והנה הרא"ש נושא ונותן שאין צריך לחוש שהציצית נפסלה, ומבואר מדבריו שאם אכן ציצית נפסקו ונפסלו, יש בהן משום משאוי בשבת, והיינו משום דבדעתו להשלימן ולתקנן על בגד זה, או שדעתו ליטול ציצית אלו ולהטילן בבגד אחר, דשוב יש להן חשיבות מצד היותם ציצית הראויים להטיל בבגד. אבל אם הדעת ליטול משם, ולא לתקנן, הרי לא חשיבי, ובטלי לבגד.

אכן צ"ב טובא מהו דעת שאר הראשונים שחששו לחיוב חטאת, דאיזו חשיבות יש לציצית פסולין, ומדברי רבינו חננאל והרמב"ם שפירשו טעם החשיבות משום דדעתן להשלימן לכאורה מבואר דבלא"ה לא חשיבי.

7 כיון דדעת הלושב דהוי ציצית חשיבי ולא בטלי

אמנם יש לומר דלעולם כל שיש כאן ציצית שרצונו בקיומן שוב לא שייך לומר דליבטל, ורק בעשה ציצית בג' כנפות או

ברמב"ם בהל' שבת [פ"ט ע"ג]. דטלית המצוייצת כהלכתה מותר לצאת בה בין ביום בין בלילה, דאע"פ שאינו מקיים מצוה, הוי מתכסיי הבגד. והבית יוסף הביא מנמוקי יוסף הל' ציצית [י"ד ע"א מדפי הרי"ף ד"ה זוכה] בשם הריטב"א, וז"ל, ויש חוששים לצאת בזמן הזה בשבת בטלית זה שאין בו עיטוף גמור, והוא תחת הגלימא העליון שנראה כמשוי וכמלבוש כפול. הכוונה למין טלית כזה שאין בו עיטוף גמור, אבל אם אפשר להתעטף בו, חייבת בציצית ואינו משאוי.

קס. הנה בסוגיא דמנחות [דף ל"ה ע"א] מבואר ילפותא להא דאינה מעכבת מ"וראייתם אותו", ויעוין בתוס' שם [ד"ה] דבעינן ד' חוטים מעיקר הדין, ואין זה זכר לתכלת בעלמא.

לעיכוב התכלת בלבן מבואר דסברו שכל שיש כאן חוטי ציצית, אע"פ שאין בדעתו לתקנו כלל, יש בהן משום משאוי, אי משום חשיבות חוטי הציצית עצמן, אי משום שמצד הלובש יש כאן חשיבות לקיום מצות ציצית, אך דעת הרא"ש שרק בציצית שעומד לתקנם ולהכשירם הוא כמשאוי. L

הניח ציצית לחומרא

→ דג' בשו"ע לעיל סי' י' [סעיף ז'] איתא, מלבושים שהם פתוחים מן הצדדין למטה, ויש להם ד' כנפות לצד מטה, ולמעלה הם סתומים, אם רובו סתום, פטור, ואם רובו פתוח, חייב, ואם חציו סתום וחציו פתוח, מטילין אותו לחומרא וחייב בציצית, ואין יוצאין בו בשבת, והקשה בהגהות רע"א כאן, לפי דברי הרא"ש, נימא ממה נפשך, אם אינן מחויבין בציצית מ"מ בטלין לגבי בגד כיון שאין דעתו להשלים.

ביאור דבריו, דהתיינה לדברי הראשונים שחששו בכל ציצית פסולין, פשוט דאין לצאת בהן בשבת, אך הקשה לדעת הרא"ש, דבעינן דעתו להשלימו דוקא, מה החשש במחמיר ונותן עליו ציצית, הלא אין כאן דעת ללובשן.

ותירץ דהחוטין חשיבי ומיקרי דעת להשלים, היינו לפתוח הבגד לחייבו בודאי ציצית, ויתיר הציצית וייחדנו ויטילם בבגד שלא יהיה תעשה ולא מן העשוי (קס"א), ואפשר שאין צריך לדחוק דאיירי כשדעת אדם הלובשן לתקן הבגד, אלא סגי בהא דדרך לובשי בגד זה לתקן, וגם אם אותו הלובש אינו מתקן בטלה דעתו,

בציצית פסולים דגם לדעת הלובש אינן ציצית כשרין, הוצרכו הראשונים לומר דאע"פ כן יש לזה חשיבות כיון דבדעתו להשלים חסרונם, אבל בדבר שלדעת הלובש אין צריך להשלים אלא רוצה שיהיו כאן בתורת ציצית, אדרבה הרי חשיבי מצד עצמן כציצית ממש, ואפילו אם אליבא דאמת אין זה ציצית, הרי דעת בני אדם מחשיבם, וכיון דפסולים אינם כנוי הבגד, וממילא הוא כמשאוי בשבת. וסברא זו מפורשת בשו"ת מהר"ם מיניץ [סי' ע"ח, סי' ק"י המזין נמגן אגריס סק"ג], דכיון דדעת הלובש לחשיבן כציצית הוא כמשאוי. L

קכ"ב ככל חוטי ציצית יש חשיבות אף אם עכשיו במצב של פסול

וסברא אחרת בזה מבואר בפרי מגדים [משנ"ו סק"א] שיש חשיבות לחוטי ציצית הכשרים, ואפי' אם אין בדעתו לתקן כלל, וכתב [א"ח סק"ג] דאפילו בבגד שאינו ראוי לציצית, וסגי בהא דאפשר לעשותם בבגד אחר ולא בטילי, והיינו כעין סברת רש"י דכל תכלת חשיבי מחמת יוקרן אף שאינו ציצית כשרים, הוא הדין חוטי לבן שנטוו לשמה שאפשר לעשות מהן ציצית, חשיבי בכל גוונא, ולא בעינן דעתו להשלים הציצית בבגד זה.

והמבואר מכל זה, בכל ציצית שיש בהן מחלוקת הפוסקים אם הן כשרות או לא, כגון שנחלקו אם יש בהן שיעור ציצית כדי עניבה, או אם הוטל במקומו הנכון רחוק מג' אצבעות משפת הבגד, או אם יש שיעור בבגד לחייבו בציצית, הנה לפי הראשונים שדנו אם צריך לחוש

קסא. לכאורה גם אם בדעתו לתקן באופן שאין צריך ליטול משם שוב יש בו חשיבות של ציצית ולא בטל והוי משאוי, אלא כתב כן אליבא דאמת, שאם אינו תולה מחדש יש בו משום תעשה ולא מן העשוי.

ציצית בחוט סברא זו באו שיעור בגד ע בתורת ציצית ציצית, ואה"נ בכלל ציצית, צריך שאין בזה כל הציצית אלא בגד ציצית, ול כהאי גוונא דניחא ליה בו משום דבטלי ציצית הפסולי חשיבתו, ואי שחשיב אצלו שידוע שאינו

שביאר הדין בחציו סתום וחציו פתוח בדעתו להשלימו דוקא.

ובט"ז כאן [סק"א] כתב דבציצית פסולים חייב חטאת דהוי משוי, ואין לומר דבטיל לגבי בגד, דחשיבי הם לגביה שדעתו להשלים עליהם, כן כתב הב"י בשם התוס' והרמב"ם, ולפי זה אם נפסקו כל הדי ציצית ולא נשתייר בהם כדי עניבה דודאי יעשה אחרים תחתיהם בטלים הם לגבי בגד, ומותר לצאת בהם בשבת. ובמשנה ברורה [סק"ג] הביא דבריו, אך לשיטתו בעינן פיסול בכל החוטין, דלא נשאר בהם כדי עניבה בשום חוט או בטלים הם להבגד, אבל כל שיש חוט אחד כשר שאפשר לתקנו ולצרפן בבגד אחר חשיב הוא ולא בטיל. **ל**

פליטות קטנות שאין בהן שיעור

ד'. בחזון איש [או"ס סי' ג', כ"ח] כתב דטליתות קטנות שאין בהן שיעור נמי אין הציצית משוי, כיון שאינו עומד להסיר הציצית מהן, וניחא ליה בהן דנראה על ידן כלובש בגד ציצית הרי הן תכסיסי הבגד, ובמשנה ברורה לא כתב כן.

והנה מה שכתב הסברא דכל שאינו עומד להסיר הציצית מהן אינו משוי, כך היא סברת הרא"ש בתשובה שנחלקו בה הראשונים, אמנם מה שכתב סברא דניחא ליה בהן דנראה על ידן כלובש בגד ציצית, הנה הראשונים לא כתבו כן לענין תכלת שמעכבת את הלבן, וחששו לחיוב חטאת, ומשמע דכיון שהטילן משום מצות ציצית, כל שאינם ציצית באמת הרי הם כמשוי, אע"פ שכך הוא מנהגן של עולם ללבוש

ולכן סתמו הפוסקים הדין, מאחר דראוי לתקן הבגד באופן שיקיים המצוה בוודאות, שוב הוי כמשאוי. **ל**

הלכה בציצית פסולים

ד'. ובדעת הפוסקים, הנה במשנה ברורה כאן [סק"ג] נקט דיש איסור לצאת לרה"ר [ולכרמלית מדרבנן] בכל ציצית פסולים, כגון שהיה הבגד סתום רובו, או שהיו הציצית עשויין שלא במקומן למעלה מג' אצבעות או למטה מקשר אגודל וכל כי האי גוונא, או שהיה ארבע כנפות קטן משיעור הכתוב בסי' ט"ז, ולא חילק באם דעתו להתירם מהבגד ולתקנם, ודעת המשנה ברורה הוא ע"פ דברי הפרי מגדים, דנקט דחוטי ציצית חשיבי בכל גוונא, וכן מבואר דעת דרך החיים שאסור לצאת בשבת ברשות הרבים בציצית שנתלו שלא לשמה, אע"פ שהכשיר את הציצית [קס"ג]. ובשו"ת משיב דבר [סי' נ'] בתשובת הנצי"ב להמשנה ברורה השיג על פסק זה, ונקט דעיקר כסברת הרא"ש שכל שאין בדעתו להשלימן לא הוי כמשאוי, שאם לא כן צריך לחשוש טובא לאיסור הוצאה בשבת החמורה, בכל ספק ומחלוקת הפוסקים בציצית, ואפילו אם מכריעין לגבי ציצית וברכתה, צריך להחמיר לענין שבת. ובביאור הגר"א [סעיף נ'] כאן סתם כדברי הרא"ש דאף למ"ד תכלת מעכבת את הלבן אין למיחש, משום דמ"מ אין בדעתו להשלים, וא"כ בכל ספק להלכה אם מוכרע אצלנו שכשר ואין בדעת הלוש להשלים ולתקנו באופן אחר ליכא חשש הוצאה בשבת. וכן מבואר דעת הגרעק"א,

קסב. ואירי באופן שאי אפשר לתקן הציצית, כגון שנחסר מהשיעור וכשר מדין גרדומין, ואי אפשר להטיל מחדש, וכתב להתיר לצאת בכרמלית ולאסור לצאת לרשות הרבים.

נפקותא לכר

סעיף א'. אר שני אינה מצויצית הרבים בשבת

קסג. אמנם בדבו דסבר דגם כשלפ דמעכבת, ממילא לפי אמיתת הדין דבעינן ציצית כש

קסד. ויש לדון אב בידיים, ויש לומר הרי יש בזה היתר ט"ז [ענין ס"ה], יש חשובין.

אמנם נגד סברת הפרי מגדים ומשנה ברורה דחוטי ציצית לעולם חשובים שאפשר לתלותן בבגד אחר, לזה אפשר לומר סברא זו, דכיון דרצונו שיהיו כאן שפיר בטילי[קסד].

לסיכום הדברים, בנותן ציצית על הבגד, ויש דעות בפוסקים שהם פסולים, יש בזה ב' סברות שלא לחשוש למשאווי בשבת, א'. שעל הצד שהם פסולים הם בטלים מחמת שאינן חשובים אלא כחוטים בעלמא. ב'. אדרבה משום שנותנם בתורת ציצית, אע"פ שאין בהם קיום מצות ציצית באמת, הרי נעשו מכלל תכסיסי הבגד. וב' סברות לחשוש למשאווי בשבת, א'. אע"פ שהם פסולים, כיון שחושב שהם ציצית הרי מחשיבין ואינן בטליון. ב'. חוטי ציצית יש להם חשיבות, ואע"פ שנתלו באופן של פסול, אינן בטליון.

L

ענין מ"ט

מחלוקת בציצית לענין זקן ממרא

ממרא מבואר בגמ' סנהדרין (דף פ"ז ע"ב), ת"ר זקן ממרא אינו חייב אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, היינו אם נחלק נגד ב"ד הגדול שבירושלים בדבר שמתוצאת המחלוקת יש נפקותא לענין דבר שזדונו כרת

נפקותא זכרת והטאת במחלוקת בציצית

סעיף א'. ארבע ציציות מעכבין זה את זה, שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצויצת כהלכתה והיוצא בה לרשות הרבים בשבת חייב חטאת. הנה בענין זקן

קסג. אמנם בדברי המלחמות ה' שהעלה שאם תכלת מעכבת את הלכן יש בזה חשש חטאת, אינו מוכרח. דסבר דגם כשלפי דעתו הוי ציצית, לא נעשה מתכסיסי הבגד, דיש לפרש דכוונתו שאם הדין ידוע ומוכרע דמעכבת, ממילא נעשה כמשאווי, אבל אם תולה הציצית משום שסובר דבעי ציצית והן כשרות, אז גם אם לפי אמימת הדין אינו ציצית, לא יצא מכלל נוי הבגד, אך מאלו הראשונים שרק חששו שמעכבת מבואר כנ"ל. דבעינן ציצית כשרות דוקא כדי שיהא בכלל תכסיסי הבגד.

קסד. ויש לדון אם עושה ציצית כאלו משום חינוך לקטן, אם צריך למיחש לאיסור הוצאה לקטן ולאיסור ספיה בידיים, ויש לומר דמותר ממה נפשך, אם התייחסות לענין של חינוך בפחות מכשיעור כענין של מצוה ממש, הרי יש בזה היתר חוטין של מצוה, ואם הוי דבר טוב בעלמא ואינו שייך למצות ציצית כמו שיתבאר להלן סי' ט"ז [ענין ס"ה], יש לומר דהחוטין גופייהו כחוטי בגד בעלמא דבטלים לבגד, הוץ אם נימא דחוטי ציצית לעולם חשובין.

עתו

ליום

זמנ

עתו

זוסי

צית

שה

יתר

ק"ג

ככל

זום

זוט

חר

ות

ית

הן,

גד

רה

גד

בך

זה

זא

ת,

לת

ת,

ת,

ני,

ש

יל